

JOSEFINES GT.30, OSLO

Undersøkelse av opprinnelige farger i utvalgte interiører, del 5

Wedvik, Barbro

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel JOSEFINES GT.30, OSLO Undersøkelse av opprinnelige farger i utvalgte interiører, del 5	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 32/2018	Publiseringsdato 10.04.2018
	Prosjektnummer 1020635-5	Oppdragstidspunkt 5.-6.4.2018
	Forsidebilde Dør 300/korridor. Foto: NIKU	
Forfatter(e) Wedvik, Barbro	Sider 14	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Konservering	

Prosjektleder Barbro Wedvik
Prosjektmedarbeider(e) Brit Heggenhougen
Kvalitetssikrer Ellen Hole

Oppdragsgiver(e) Josefines gate 30 AS c/o SAJA Eiendom

<p>Sammendrag</p> <p>I forbindelse med oppussing av Josefines gt. 30 i Oslo, som er fredet, er utvalgte interiører undersøkt for å dokumentere opprinnelige farger. Dette som grunnlag for anbefaling av valg av farger og maling. I prosjektets del 5 er dører fra rom til korridor undersøkt. Oppdragsgiver ønsket å vite om opprinnelige malingslag er bevart på dørene. Stikkprøver på mange av dørene viste at dørene har malingslag fra første periode, tilsvarende tidligere avdekket og dokumentert lag på dør fra korridor til vestibyle i første etasje.</p>
--

Emneord Fargeundersøkelse, klinikk, historisme.
--

Avdelingsleder

Ellen Hole

Forord

Oppdragsgiver skal oppgradere eksisterende opprinnelige dører mellom rom og korridorer i 1., 2. og 3. etasje til brannklasse B30. Oppgraderingen er tenkt utført med brannlakk eller brannmaling. Bruk av brannhemmende maling/lakk krever god vedheft til underlaget. I forbindelse med forarbeid til påføring av brannhemmende maling/lakk ønsket oppdragsgiver å vite om det er bevart opprinnelig maling på dørene.

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn og formål med fargeundersøkelsen.....	7
2	Bygningshistorikk og beskrivelse av interiørene	7
3	Metode og dokumentasjon ved fargeundersøkelsen.....	7
4	Generelle anbefalinger om videre tiltak.....	9
5	Materialer og farger i interiørene	9
6	Forslag til rekonstruksjon	9
7	Om brannhemmende overflatebehandling	10
8	Konklusjon	10
9	Vedlegg.....	11

1 Bakgrunn og formål med fargeundersøkelsen

I forbindelse med den pågående oppussingen i Josefines gt. 30 (Gnr/bnr 214/176) i Oslo tok SAJA Eiendom ved Lars Olav Jahre kontakt med NIKU pr epost 20.3.2018 med ønske om at NIKU skulle undersøke om det er opprinnelig maling bevart på dørene fra rom til korridor i 1., 2. og 3. etasje. Bygningen er fredet.

I 2015 ble følgende fellesarealer undersøkt: Inngangsrom (118), vestibyle (120), hovedtrapperom (119) og korridorer i 1. og 2. etasje, samt hovedinngangsdør og inngangsdør til bitrapperom. ¹ Ved del 2 av undersøkelsen i 2016 ble vegger i korridor i 2. og 3. etasje, vegger i ett representativt rom i hver etasje og vegger samt himling med stukkatur i Overlegens kontor i 1. etasje undersøkt.

I del 3 av undersøkelsen ble nylig eksponerte områder på vegg etter rivning av ventilasjonsskap i korridor i 2. etasje og i flere rom i 4. etasje undersøkt. I del 4 ble bitrapperommet undersøkt. I del 5 ønsket oppdragsgiver stikkprøver på flere dører fra rommene til korridorene for å finne ut om dørene har opprinnelig maling bevart i forbindelse med at dørene skal brannsikres.

Del 5 av fargeundersøkelsene ble utført av NIKU ved konservator Barbro Wedvik og Brit Heggenhougen 5.april 2018. Rapportering ble utført 6.april 2018.

2 Bygningshistorikk og beskrivelse av interiørene

For bygningshistorikk og beskrivelse av interiørene vises det til forvaltningsplanen for bygningen skrevet i 2014.² Der står det blant annet, hentet fra «Forskrift om fredning av statens kulturhistoriske eiendommer» kapittel 2 «Fredete eiendommer i Helse- og omsorgsdepartementets landsverneplan»:

Formålet med fredningen er å bevare bygningen som et særpreget og tidstypisk eksempel på en privatklinikk fra tidlig 1900-tall. Fredningen skal sikre bygningens opprinnelige arkitektur, materialbruk og detaljering. (s.9)

Bygningen ble fredet i 2011.³

3 Metode og dokumentasjon ved fargeundersøkelsen

Romnummereringen er hentet fra Ullevål sykehus sine plantegninger. Informasjon i forvaltningsplanen ble brukt ved fargeundersøkelsen. Arbeidet ble gjort under blandete lysforhold.

Undersøkelsen er gjort ved stikkprøver med skalpell på bygningselementene og fargekoding i NCS-systemet, som er et system for fargebeskrivelse.⁴ Dører som er undersøkt er markert i vedlagt grunnplantegning.

¹ Josefines gt.30, Oslo. Undersøkelse av opprinnelige farger i utvalgte interiører. NIKU Oppdragsrapport nr. 154/2015.

² Forsvarsbygg nasjonale festningsverk, 2014: *Forvaltningsplan for fredet bygning Ullevål DPS Josefines gate 30, Oslo.*

³ Forsvarsbygg nasjonale festningsverk, 2014: *Forvaltningsplan for fredet bygning Ullevål DPS Josefines gate 30, Oslo., s.17.*

4 Generelle anbefalinger om videre tiltak

For generelle retningslinjer om vedlikehold og hva slags tiltak i interiørene som er søknadspliktig vises det til forvaltningsplanens punkt 3.2 (side 11-13).

Videre gjør NIKU oppmerksom på at fargekodene skal oppfattes som veiledende, ettersom det sjelden er mulig å finne én NCS-kode som fullstendig samsvarer med den avdekkete fargen. Dersom det er oppgitt to koder med skråstrek mellom, anses fargen å ligge mellom de to kodene. Det må også tas høyde for at de avdekkete malingene gjerne er skitne, avblekete og nedslitte, og at fargene derfor kan se annerledes ut enn da malingene ble påført. Overflater malt med limfarge er gjerne blitt vasket ned og overflaten isolert med olje, såpe eller annet før ny oppmaling. Det er derfor ofte lite bevart av denne typen maling, og bevarte rester kan være sterkt endrede og misfargede.

Ved en eventuell oppmaling bør anbefalte farger justeres på stedet mot blekete avdekkingsprøver på bygningselementene. Det bør gjøres prøveoppstrøk av fargene som deretter vurderes og eventuelt justeres før hele interiør males opp.

5 Materialer og farger i interiørene

Det vises til forvaltningsplanen s. 90-91 for beskrivelse og foto.

Oppdragsgiver ønsket å vite om opprinnelige malingslag er bevart på dørene. Det ble derfor gjort stikkprøver med skalpell 18 steder på dører fra rom til korridor i 2. og 3. etasje. Stikkprøver ble tatt på indre og ytre dørblad, på begge sider av dørbladene og på både ramtre og fylling. Funnene ble sammenholdt med tidligere avdekkingsprøve og materialprøve av dør fra korridor til vestibyle i første etasje, se NIKU Oppdragsrapport 154/2015.

Undersøkelsen viste at **dørene har bevarte malingslag fra første periode**. Opprinnelig sluttstrøk er et varmhvitt oljebasert malingslag, tilsvarende tidligere avdekket og dokumentert lag på dør fra korridor til vestibyle i første etasje.

6 Forslag til rekonstruksjon

NIKU fant opprinnelig maling som har stått lenge udekket og eksponert for lys på en dør i 3. etasje (utsiden av ytre dør korridor/rom 310), se figur 1. Oljebasert maling som dekkes til med malingslag vil mørkne og gulne, men blekes igjen når laget eksponeres for lys. Malingen i dette funnet ligner derfor mer på den opprinnelige malingsoverflaten enn det nye avdekkingsprøver gjør. Også på dørene 200/korridor og 300/korridor fant vi noen områder med opprinnelig maling som har stått eksponert for lys i nedslitte områder i en tid, men som i senere tid har vært dekket av plater. Se forsidebildet.

Figur 1: Opprinnelig maling som har stått lenge udekket og eksponert for lys på en dør i 3. etasje (utsiden av ytre dør korridor/rom 310).

Basert på funnene i første etasje i 2015 foreslo NIKU en «bleket variant av NCS 1005-Y20R» for rekonstruksjon. Det blekede malingsfunnet i 3. etasje viser at den opprinnelige dørfargen er mindre rød enn NCS Y20R, og at opprinnelig farge ligger nærmere NCS Y10R eller Y. Med «bleket variant» menes også lysere og mindre fargesterk.

7 Om brannhemmende overflatebehandling

Ved anvendelsen av brannhemmende maling og lakk på innvendige dører er det vanligvis kun de tynneste delene av dørkonstruksjonen, som speilfris og speil, som trenger påføring for økt gjennombrenningstid. Byantikvaren har laget et informasjonsark om oppgradering av antikvariske dører med blant annet brannhemmende maling og -lakk; se

<https://byantikvaren.files.wordpress.com/2015/05/brannsikring-trapperom.pdf>

Direktoratet for Byggkvalitet (DiBK) har også gitt noen gode råd på sin hjemmeside, fordi det er mistanke om at en del passive brannhemmende produkter enten mangler produktsertifisering eller at markedsføringen av produktet ikke stemmer med den underliggende tekniske dokumentasjonen.

Noen brannhemmende malingsprodukter er av den grunn pr i dag under tilsyn av DiBK. Se

<https://dibk.no/produkter-til-byggverk/tilsyn-med-produkter/tilsyn-med-brannbeskyttende-og-brannhemmende-produkter>

Det kan være nyttig å kjenne til at det nå finnes en relativt ny bransjestandard for passiv brannsikring tilpasset NS ISO 9001:2015 *Systemer for kvalitetsstyring av virksomheter som sertifiseres innen utførelse og kontroll av passiv brannsikring*. Se

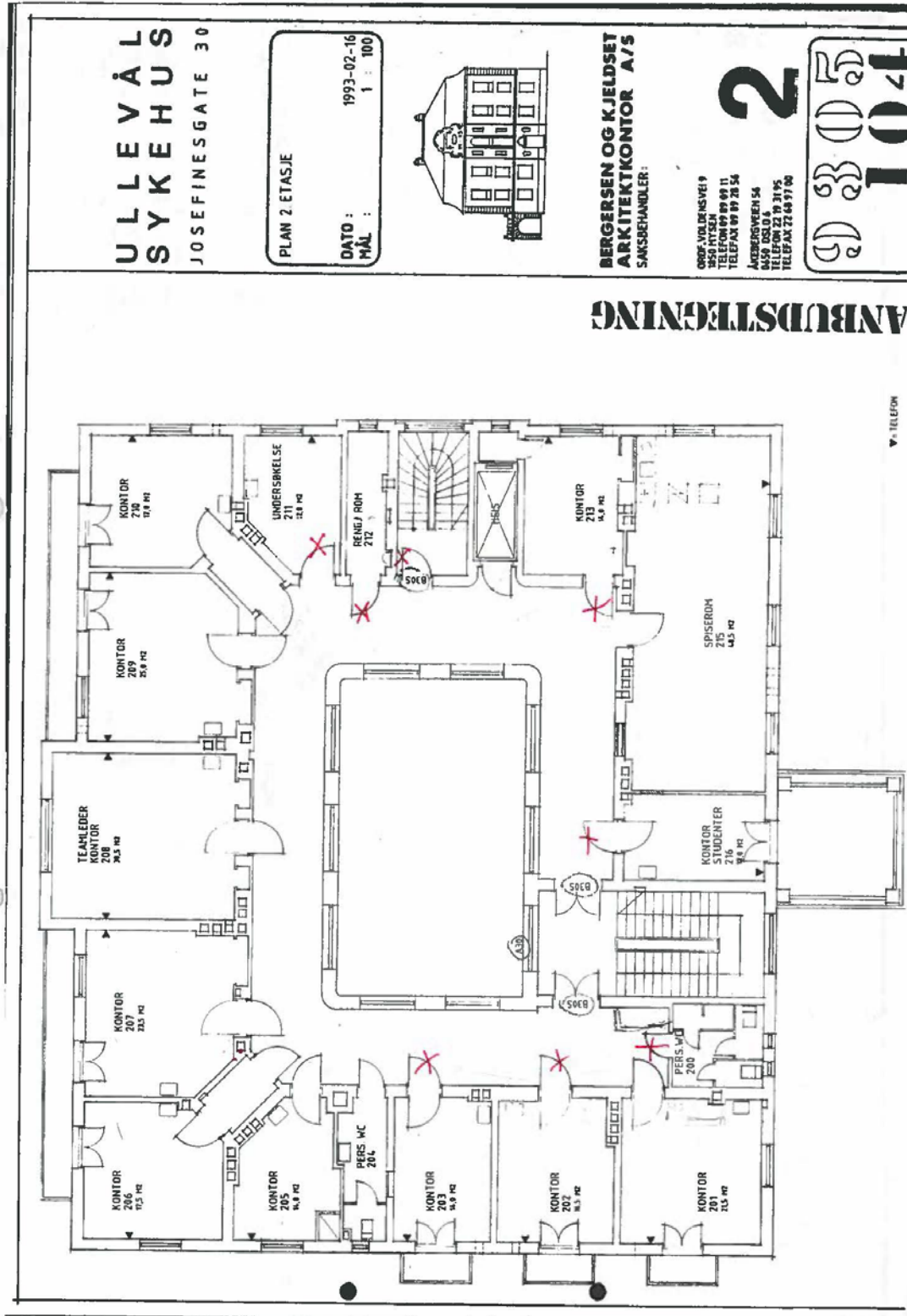
<https://www.bfobrann.no/images/dokumenter/Formidling/Bransjestandard - 28-06-2016 iht 9001-2015.pdf>

8 Konklusjon

Dørene har opprinnelig maling bevart, men de er ikke dekket eller staffert. Ved bruk av brannhemmende maling er det størst sikkerhet om malingens brannhemmende effekt når den males på bart treverk. Siden brannhemmende maling vanligvis bare er nødvendig på de tynneste partiene av dørbladet, og det ifølge oppdragsgiver bare er de ytterste dørene mot korridor som skal oppgraderes til B30, mener NIKU at malingen kan fjernes ned til treverket på dørenes tynneste

partier for å sikre god vedheft til underlaget. På de deler av dørene som ikke trenger oppgradering bør den opprinnelige malingen bevares.

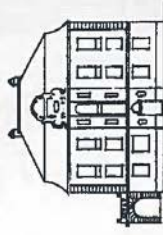
9 Vedlegg

ULLEVÅL
SYKEHUS
JOSEFINESGATE 30

PLAN 3. ETASJE

DATE: 1993-02-16
SCALE: 1:100

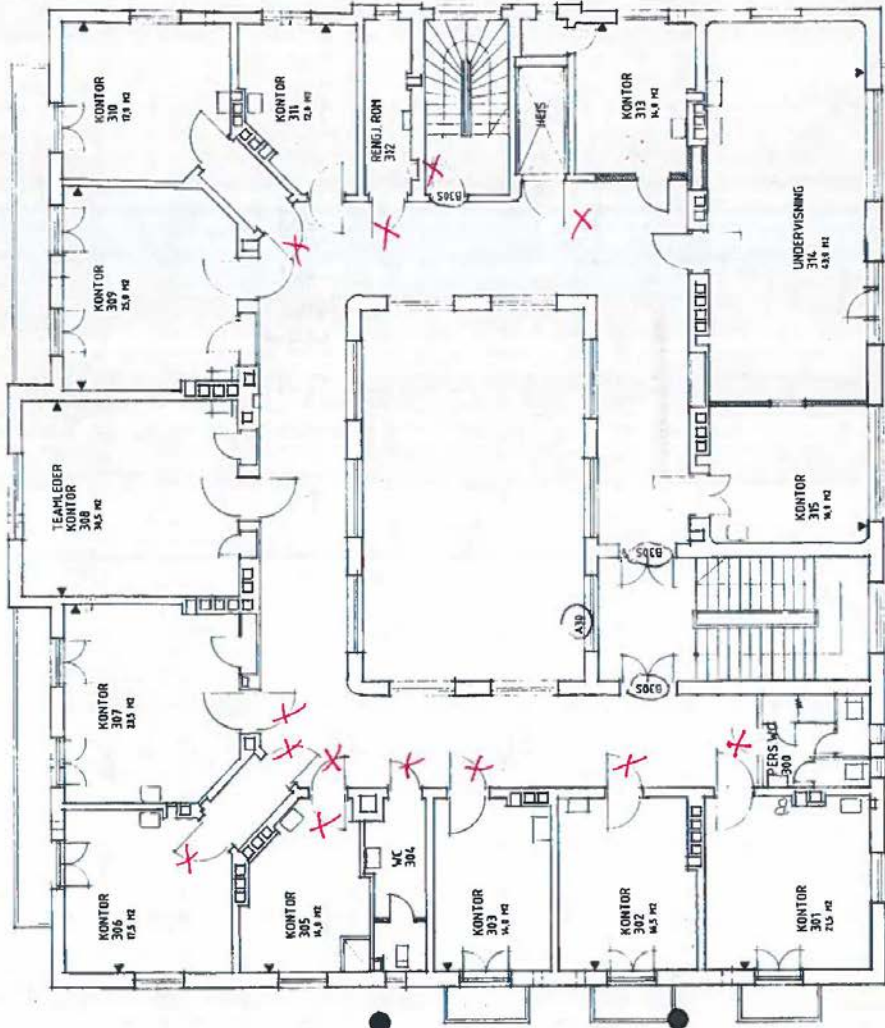
BERGENSEN OG KJELDSET
ARKITEKTKONTOR A/S
SAKSBEHANDLER:

GRUPP VOLDRETTSVI 17
1150 NYSEN
TELEFON 09 09 09 11
TELEFAX 09 09 28 54
ÅRENSBERGVEI 56
0454 OSLO L
TELEFON 22 19 31 95
TELEFAX 77 04 97 06

3

ANBUSTEGNING

TELEFON

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 32/2018

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt.
14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00